

Marte Meo - vlastitim snagama

Obuka za Marte Meo praktikante 2011–2012.

Hostel Kastel, Split

Prvi sastanak 30.03.2011–31.03.2011.

Istorija

Marte Meo mreža je od 1987. doživela internacionalni razvoj i proširila se na 38 zemalja. Sve je počelo u Holandiji gde je Maria Aarts davala jednostavne i praktične savete roditeljima autistične dece. Ona je i sama odrasla u porodici sa mnogo braće i sestara i naučila je od svojih roditelja kako svako dete treba individualno da se odgaja i usmerava. Proučavanjem odnosa običnih roditelja prema svojoj deci možemo da otkrijemo kako 'sama priroda' deluje u uslovima u kojima postoji pozitivan i dobar razvoj. „Moramo da tražimo ono što se nalazi u zlatnom rudniku srca“, kaže Maria Aarts.

Počela je rano da koristi video snimke da bi pokazala šta ima najbolji efekat. Snimak je pomoćno sredstvo za pronalaženje značajnih trenutaka i davanje uputstava pri interakciji korak po korak. „Moramo krenuti sa njihove pozicije i iskoristiti ono što već imaju“, kaže ona prenoseći iskustva iz rada u Indiji. U Indiji na mnogim mestima nije bilo električne energije pa su morali da pronalaze rešenja bez video kamere tako što su direktno, u situacijama koje bi nastale u domu ili dečjem dispanzeru, davali uputstva. Postepeno su razvijeni programi za decu, omladinu i odrasle sa posebnim potrebama na mnogim poljima. Razvijeni su posebni programi savetovanja za prerano rođenu decu, decu sa poremećajima sna i ishrane, decu ometenu u razvoju, povučenu, uznemirenu, plačljivu i decu sklonu nekontrolisanom ponašanju. Pored toga, razvijene su posebne varijante programa za terapiju parova, porodičnu terapiju i terapiju za stare i dementne u institucijama. Marte Meo metoda se takođe primenjuje u stručnom savetovanju pri institucijama, u domovima za decu i omladinu, u obrazovanju medicinskih tehničara i obuci rukovodećih kadrova.

Teoretska pozadina

Marte Meo koncept je primao uticaje i uticao na razvojnu psihologiju, porodičnu terapiju i teorije o privrženosti i interakciji koje su kasnije nastale. Iako je ova metoda zasnovana pre svega na praktičnom radu u svakodnevnim situacijama, postoje čvrsta obrazloženja i razmišljanja nastala na osnovu istraživačkog rada i teorije.

Marija Aarts kaže: „Shvatiti ozbiljno ljudsku prirodu znači stvoriti vezu između događaja, misli i osećanja“. Oni uvek nastaju u interakciji sa drugima. Prirodna težnja da tražimo kontakt sa drugima ispoljava se još od samog rođenja deteta. Razvojna teorija orijentisana prema odnosu Daniela Šterna (Daniel Stern) govori da

se odnos među ljudima stvara putem dijaloga. Izlazeći u susret inicijativi koju dete pokazuje, potvrđujemo njegovu egzistenciju. Identitet se stvara kroz interakciju.

Dete saznaje o sebi iz načina na koji je prihvaćeno, cenjeno i voljeno. Ono reaguje na događaje i situacije iz svakodnevice i kroz reakciju odraslih i okruženja uopšte. Potrebna mu je pomoć odraslih da bi primetilo vezu koja postoji između događaja i osećanja i kako bi događaje pretočilo u reči.

Ovi nivoi u interakciji (postojanje, identitet i emocionalnost) mogu da se prepoznaju na video snimku, što daje mogućnost da se bliže prouče elementi koji su odlučujući za pozitivnu podršku razvoju deteta.

U više teoretskih pravaca naglašava se da je odnos esecijalan za ono što se dešava ili može desiti. To znači da su emocionalna obojenost i atmosfera ključni u odnosu. Osnovni princip podrške razvoja su odgovarajuće reakcije odrasle osobe na stanje u kome se dete nalazi i vođenje komunikacije na pozitivan način.

Deca kojoj se izlazi u susret na pozitivan način kada pokažu nekakvu inicijativu su raspoložena i zadovoljna. Učešće u interakciji sa odraslima ih čini saosećajnim i odgovornim. Mogućnost da izraze svoja osećanja i dobiju potvrdu svog izraza čini da se osećaju sigurno i da se uzdaju u odrasle. Na osnovu ovih tvrdnji možemo da zaključimo nešto o stepenu privrženosti između deteta i osobe koja se o njemu brine. Teoretičari privrženosti M. Ainsworth i J. Bowlby opisuju formu i sadržaj interakcije u ranom dobu života kao odlučujuću za sposobnost ljudi da se vežu za druge i razviju samopouzdanje i socijalne odnose.

Možemo da vidimo jasne sličnosti između terapijskih modela i teorija koje se primenjuju u porodičnoj terapiji i važnih elemenata u Marte Meo metodi. Pri interakciji u porodici i između odraslih i dece, odrasli preuzimaju odgovornost za formulisanje pravila interakcije. Roditelji kao pozitivne vođe daju svojoj deci jasne signale kakvo ponašanje je poželjno i daju priznanje verbalno i u vidu socijalne i materijalne nagrade. Odrasli koji detetu daju prostora i vremena da se predstavi markiraju „sad je red na tebe, a onda na mene“. Na taj način stvaraju strukturu u interakciji koja određuje kada jedna senkvenca interakcije počinje, a kada se završava.

Vlastitim snagama

'Marte Meo' potiče od latinskog izraza 'mars martis' koji se prevodi 'vlastitim snagama'. U samom centru Marte Meo programa je podsticanje upotrebe vlastitih snaga i najbolje moguće iskorišćenje sopstvenih kapaciteta. Kao metoda

savetovanja koristi se video kamera i analiza snimka kako bi se prepoznalo i pokazalo kakav vid podrške je detetu potreban, i kako odrasli mogu da podrže dete u njegovom razvoju. Biti u potrazi za 'vlastitim snagama' može da predstavlja potragu za konkretnim veštinama, socijalnom kompetencijom u komunikaciji ili emocionalnom izrazu i neverbalnoj komunikaciji.

Elementi dijaloga

Da bi bilo lakše identifikovati ono što je važno kako bi interakcija dobro funkcionisala, dijalog je podeljen na elemente. Elementi dijaloga su neophodni i bazični da bi se potpomogao pozitivan razvoj. Ovde ćemo ih kratko predstaviti, a o sadržaju ćemo detaljnije nakon što budemo pogledali snimak.

Tražite čime je dete zaokupljeno, šta dete interesuje

1. Recite šta mislite da dete interesuje
2. Sačekajte reakciju deteta i dajte mu povratnu reakciju
3. Jasno dajte do znanja šta vidite da dete radi
4. Budite pozitivan vođa
5. Izrazite priznanje
6. Opišite stvari i osobe u datoj situaciji
7. Dajte jasne signale za početak i kraj

Ovo su elementi koji su uključeni u 'prirodni dijalog' svakog dana između ljudi koji su povezani na neki način. Uvek je interesantno bliže istražiti i upoznati koliko interakcija može biti moćna u novim kontekstima.

Redosled u Marte Meo savetovanju

Najpre se snime situacije u kojima su odrasli i deca zajedno, a zatim sledi analiza interakcije kada se primenjuju elementi dijaloga.

Obuka podrazumeva vežbanje između sastanaka (zadaci će vam biti dodeljeni). Osim toga, treba da snimate jedni druge u radu sa detetom. Snimak ponesite na sledeći sastanak na kome ćemo pogledati i analizirati snimke zajedno. Šematski to izgleda ovako:

Snimanje

Snimanje se može obaviti za vreme igre, obroka, presvlačenja ili u nekoj drugoj situaciji pogodnoj za to. Obično je dovoljno snimati 5-6 minuta, ali ako snimate duže, pri povratnoj reakciji možemo redigovati ili koristiti deo filma. Evo nekoliko praktičnih saveta:

- Važno je imati dobro osvetljenje sa prozora ili lampe iza kamere (Snimak je loš ako je svetlo okrenuto ka kameri)
- Snimajte iz dovoljne blizine da možete da vidite izraze lica
- Korišćenje opcije 'zoom' pruža mogućnost snimanja iz blizine i pored određene udaljenosti između onog ko snima i onih koje snima
- Osoba koja snima je samo 'kameraman' u toj situaciji i ne učestvuje u razgovoru sa onima koje snima
- Da bi se ovo uspešno izvelo, neophodna su po dva učesnika iz svake institucije

Analiza interakcije

Analiza zahteva vreme za pregledanje i traženje isečaka koji će se koristiti pri povratnoj reakciji. Najbolje bi bilo prvo prikazati ceo snimak odjednom. Posle toga se premotava unazad i traži sistematičnije:

- Šta vidite da dete radi i govori (uporedi zadatke između sastanaka u proleće i jesen 2011.)
- Šta dete već ume?
- U čemu je detetu potrebna pomoć?
- Šta Vi kao odrasla osoba činite da pomognete detetu?
- Šta vidite na snimku čime biste mogli doprineti razvoju deteta?

Povratna reakcija

U toku progama obuke za Marte Meo praktikanta dobijaćete savete predavača u vezi sa snimcima koje ste napravili za sastanke. Između svakog sastanka morate sami vežbati i praktikovati da jedni drugima pružate podršku, ohrabrenje i dajete pozitivne komentare na snimke. Pitanja navedena pod 'Analiza interakcije' (vidi gore) mogu tada biti od velike pomoći. Primenu elemenata dijaloga ćemo vežbati tokom celog programa savetovanja.